De NPD is Oost-Duitse folklore geworden

Opinie

Achtergrond - 20 september 2006

(20 september 2006) Een nieuw élan heeft de extreem-rechtse NDP geen windeieren gelegd. De partij is in twee Oost-Duitse deelstaten vertegenwoordigd, in Saksen en Meckelenburg-Vorpommern. Toch is er nog lang geen reden tot paniek.

Mecklenburg-Vorpommeren is slechts een vlek op de wereldkaart, maar kreeg deze week voor de tweede keer in korte tijd aandacht van nieuwszender CNN. Ditmaal was het de verkiezingsoverwinning van de NPD die de aandacht opeiste, na het staatsbezoek van president Bush in juli.

Er is de laatste jaren veel gezegd en geschreven over de voedingsbodem voor radicaal-rechts in de vroegere DDR: de door kanselier Kohl in 1990 in het vooruitzicht gestelde *blühende Landschaften* zijn uitgebleven, de werkloosheid is sindsdien slechts toegenomen. De verguisde Hartz-IV-hervormingen van kanselier Schröder (SPD) worden opgevat als een gemene trap na.

Betonkoning

Toch is de NPD niet slechts een voor de oostelijke deelstaten ‘gereserveerde’ protestpartij die in Mecklenburg-Voorpommeren rustig heeft kunnen afwachten tot het gefrustreerde electoraat haar vond.

De NPD is van origine een West-Duitse partij, met landelijke ambities. Vreemdelingenhaat ("Gegen Überfremdung"), anti-kapitalisme/anti-globalisme en een herstel van de grenzen van voor 1945 ("Deutschland ist größer als die Bundesrepublik") staan op haar programma. De Bremense betonkoning Friedrich Thielen slaagde er op 28 november 1964 in een aantal extreem-rechtse splinters te bundelen in een nieuwe partij: de NPD. Deze was in feite de opvolger van de Sozialistische Reichspartei (SRP) die in 1952 door het Constitutionele Hof in Karlsruhe was verboden.

Eind jaren zestig profiteerde de partij van de economische stagnatie – het succesverhaal van de Bondsrepubliek, het *Wirtschaftswunder*, leek op zijn einde te lopen – en van het ontbreken van een werkelijke oppositiepartij ten tijde van de

eerste Grote Coalitie van CDU/CSU en SPD onder de sociaaldemocraat Kiesinger (1966-1969). Ook exploiteerde de partij de onvrede over de toenadering tot de Sovjetunie en de DDR, ook wel bekend als de Ostpolitik, die onder Kiesingers opvolger Brandt zijn hoogtepunt bereikte. In april 1968 behaalde de NPD bijna tien procent van de stemmen tijdens de deelstaatverkiezingen van Baden-Württemberg, haar grootste succes tot nog toe.

Protestmarsen

Een succes kan de aanwezigheid van de NPD in de volksvertegenwoordiging van de Freistaat Saksen dus allerminst worden genoemd. Niettemin beschouwen Voigt en Apfel, die tevens landelijk vice-voorzitter van de partij is, deze presentie als een opstap naar een definitieve doorbraak in het oosten. Holger Apfel werd ingehuurd als campagneleider in Mecklenburg-Vorpommeren en lijstrekker Udo Pastörs en andere kandidaten hebben ‘stage’ gelopen bij hun geestverwanten in het parlement in Dresden.

Betekent deze jongste NPD-victorie nu dat de democratische gezindheid van de Bondsrepubliek aan het afbrokkelen is? Zo’n conclusie zou wel erg prematuur zijn en zou Europa’s meest stabiele democratie geen recht doen. Het is inderdaad een treurige ontwikkeling dat wederom een groep neonazi’s een Landtag binnenmarcheert. Maar hoeveel NPD-stemmers zouden werkelijk het *Blut und Boden*-gedachtegoed van Hitler aanhangen? Kanselier Merkel en de SPD weten drommels goed, hoe de eerste grote coalitie de NPD destijds heeft klein gekregen: door de recessie te bestrijden en weer welvaart te genereren. Iets waar de Ossies ook naar hunkeren.

Reden voor enige paniek zal er pas zijn als de NPD, eventueel in samenwerking met de DVU, voet aan de grond krijgt in West-Duitsland. De uitslagen van de vier laatste deelstaatverkiezingen aldaar, in Sleeswijk-Holstein en Noordrijn-Westfalen in 2005 en in Baden-Württemberg en Rijnland-Palts dit jaar, spreken echter voor zich. De partij behaalde respectievelijk 1,9 procent, 0,9 procent, 0,7 procent en 1,2 procent van de stemmen. Hoe wrang het gezien haar ideologische bagage ook moge klinken: de NPD is Oost-Duitse folklore geworden.

Jeroen Bult is historicus. Hij is verbonden aan het Institute of International and Social Studies in Tallinn, Estland.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://duitslandinstituut.nl/artikel/1550/de-npd-is-oost-duitse-folklore-geworden